

ТИПОЛОГІЯ СПОРТИВНИХ ШКІЛ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Таган Д. О.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
ПНПУ імені В. Г. Короленка*

Науковий керівник: Свєртнєв О. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури ПНПУ імені В. Г. Короленка

Аналіз стану світового спорту показує, що високі організаційні і методичні рівні спортивної роботи з дітьми і підлітками в значній мірі визначають успіх тієї чи іншої країни на міжнародній спортивній арені. Тому цілком закономірно, що в нашій країні, як і в інших сильних в спортивному відношенні країнах світу, велика увага приділяється резервам збірних команд.

В процесі спортивних занять з дітьми шкільного віку успішно вирішуються наступні завдання: зміцнення здоров'я, всебічний і гармонійний розвиток; виховання фізичних якостей і формування рухових навиків і вмінь, необхідних для побуту і трудової діяльності; оволодіння знаннями, які дають можливість успішно використовувати засоби фізичної культури і спорту в процесі трудової діяльності і в щоденному житті; формування світогляду, ідейного переконання, виховання патріотизму; підготовка спортивних резервів збірних команд.

В Україні фізичне виховання дітей, підлітків, юнаків та дівчат здійснюється об'єднаними зусиллями органів освіти, профспілковими і спортивними організаціями. Організація цієї роботи характеризується наступними основними положеннями:

1. Відповідність цілям, задачам і принципам системи фізичного виховання, орієнтація на підготовку і виконання нормативів спортивної класифікації.

2. Тісний контакт і погодженість між всіма відомствами, закладами, організаціями, безпосередньо зацікавленими в цій

роботі, а також суспільством і сім'єю; всілякою допомогою школі в закріпленні вмінь і навиків у сфері фізичної культури і спорту, в організації здорового способу життя і відпочинку.

3. Використання різноманітних, відповідних інтересам, віковим особливостям і рівню підготовленості спортсменів, форм роботи; упорядкованість основних форм роботи у відповідності з планами (система дитячих і юнацьких змагань, організація роботи дитячих спортивних секцій і шкіл по затвердженим програмам та ін.).

4. Постійною опорою на свідому дисципліну, активну зацікавленість дітей і молоді заняттям фізичною культурою і спортом.

5. Забезпеченням всіх основних форм позашкільних занять з фізичної культури і спорту кваліфікованим методичним керівництвом і лікарським контролем.

Держава створює умови для здобуття освіти мистецького, спортивного, військового та наукового спрямування, у тому числі в закладах спеціалізованої освіти всіх рівнів. В нашій країні існує велика мережа спеціальних закладів, державних і суспільних організацій, забезпечуючих позашкільну роботу з фізичного виховання дітей, підлітків, юнаків та дівчат. Таку роботу безпосередньо здійснюють спортивні школи, спортивні та інші секції в системі добровільних спортивних товариств, органів Міністерства освіти, управління з питань ФКіС, Палаців і Будинків творчості молоді та юнацтва, суспільних фізкультурних активів і штатних працівників великих спортивних і туристичних баз, парків культури і відпочинку, а також ряду державних і суспільних організацій.

Система спортивних шкіл – сукупність позашкільних державних і недержавних установ, основною діяльністю яких є спортивна підготовка дітей, підлітків та молоді.

Система спортивних шкіл складається з наступних елементів:

- дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ);
- спеціалізовані дитячо-юнацькі школи олімпійського резерву (СДЮШОР);
- школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ);

– училища фізичної культури, училища олімпійського резерву, спеціалізовані класи (одночасно є складовою системи спортивних шкіл та системи загальноосвітніх шкіл).

Засновниками **ДЮСШ** можуть бути: Управління з питань фізичної культури і спорту облдержадміністрацій, фізкультурно-спортивні товариства, а також підприємства, об'єднання, організації будь-якої форми власності (як в місті, так і на селі).

Незалежно від відомчої належності **ДЮСШ** відкриваються за узгодженням з місцевими Радами народних депутатів і управліннями (відділами) з питань фізичної культури і спорту.

ДЮСШ відкривається при наявності тренерських кадрів, необхідної власної або орендованої матеріально-спортивної бази, фінансових коштів, в тому числі фонду оплати праці в обсязі не менше 8 ставок тренерів-викладачів; в сільській місцевості спортивні школи можуть бути відкриті при наявності 4 ставок тренерів-викладачів.

Завданнями **ДЮСШ** є: гармонійний розвиток особистості, фізична підготовка, зміцнення здоров'я дітей засобами фізичної культури і спорту, розвиток їх здібностей з обраного виду спорту.

ДЮСШ надає дітям і підліткам рівні умови для зарахування та навчання, а тим, які мають перспективу для спорту вищих досягнень - необхідні умови для спортивного удосконалення. **ДЮСШ** можуть бути спеціалізованими та комплексними (культивує один або декілька видів спорту). В **ДЮСШ** утворюються групи початкової підготовки та навчально-тренувальні групи.

СДЮШОР утворюються на базі кращих **ДЮСШ** з 1-2 споріднених видів спорту, які досягли високого рівня роботи по підготовці кваліфікованих спортсменів.

Спортивна освіта передбачає засвоєння освітньої програми з відповідного виду спорту з метою набуття комплексу професійних компетентностей у галузі фізичної культури і спорту, формування та розвитку індивідуальних здібностей особи, поглибленого оволодіння спеціалізацією в обраному виді спорту та здобувається одночасно з середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою.

Освітні програми з відповідного виду спорту розробляються всеукраїнськими федераціями з видів спорту та

затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту.

У системі спеціалізованої освіти здобуття загальної середньої освіти забезпечують:

– школа-інтернат (ліцей-інтернат) спортивного профілю – заклад спеціалізованої освіти I-III або II-III ступенів спортивного профілю (заклад із специфічними умовами навчання);

– професійний коледж (коледж) спортивного профілю – заклад спеціалізованої освіти спортивного профілю (заклад із специфічними умовами навчання).

Отже, даний аналіз системи спортивних шкіл та спортивної освіти дозволить у подальшому визначити шляхи вдосконалення діяльності у системі дитячо-юнацького спорту, і формування єдиного підходу до відбору і орієнтації дітей до тренувань певної спрямованості.

Література:

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту»: за станом на 24 березня 2022 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 06 травня 2001 р. № 433 «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад» : [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-п>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 5.11.2008 р. № 993 «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу» : [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993-2008-%D0%BF>.